

І.В. Шостак

**РЕОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИМО-КАТОЛИЦЬКИМИ
ДУХОВНИМИ СЕМІНАРІЯМИ
У ХІХ СТОЛІТТІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ**

У статті представлено результати дослідження змін у системі управління римо-католицькими духовними семінаріями з кінця XVIII століття до початку ХХ. Проаналізовано законодавство Російської імперії щодо семінарій. Автор звернула увагу на процес встановлення повного контролю над семінаріями з боку царської влади. Централізація духовної освіти та підпорядкування її адміністративному апарату з огляду на значний вплив РКЦ на Правобережжі здійснювалася поступово і обережно.

Ключові слова: Римо-Католицька Церква, духовні семінарії, система управління семінаріями

У ХІХ столітті релігійне життя на українських землях у складі Російської імперії протікало, з одного боку, досить непросто, з іншого – не зважаючи на тиск з боку царської влади, було насиченим. У порівнянні із минулим століттям суттєво змінилося становище Римо-Католицької Церкви (далі – РКЦ). До поділів Речі Посполитої РКЦ в імперії була малочисельною. З кінця XVIII століття у Російській імперії з'явилися території, де РКЦ була релігією більшості населення, найбільш впливових родин цих регіонів. Тому видима релігійна толерантність була замінена на політику зменшення впливу РКЦ у суспільстві. Для цього здійснювалася низка різноманітних заходів. Одним із таких кроків було обмеження можливостей для навчання священиків. Занепад семінарій, неможливість підготовки нових священиків було вигідним російській владі. Проте радикально діяти у цьому напрямку було неможливо. Як саме розвивались події, у чому полягала особливість управління римо-католицькими духовними семінаріями на українських землях у складі Російської імперії у ХІХ столітті розкрито у статті.

Усі католицькі священики, які закінчували римо-католицькі духовні семінарії, одержували, як на той час, досить хорошу освіту. Причина цього полягала у давній традиції духовної освіти на теренах Речі Посполитої (це стосується семінарій у Житомирі, Луцьку, Олиці), у загальному високому рівні освіти і шкільництва на цих теренах, а також залученням висококваліфікованих фахівців з числа поляків чи німців (наприклад, Саратов/Одеса). Завдяки власній ґрунтовній освіті, католицькі священики могли займатися навчанням своїх парафіян – провадити парафіяльні школи у тих місцевостях, де займалися душпастирською працею.

Мета дослідження – проаналізувати процес реорганізації системи управління римо-католицькими духовними семінаріями протягом ХІХ ст. на українських землях у складі Російської імперії.

Завдання:

- проаналізувати процес встановлення контролю над духовними семінаріями з боку російської влади протягом ХІХ ст.
- прослідкувати роль єпископів в управлінні римо-католицькими духовними семінаріями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографія проблеми розкрита у працях сучасних вітчизняних дослідників: О. Буравського, аспіранта А. Ткачука, І. Шостак, О. Шпака (керівник проекту "Geschichte der Wolgadeutschen"); польського вченого

П. Грабчака, російського дореволюційного вченого Д. Толстого тощо. При цьому їхні дослідження або стосуються становища Римо-Католицької Церкви загалом у Російській імперії (Д. Толстой, О. Ліценбергер), або лише частково розкривають проблематику (охоплюючи лише першу половину XIX ст. – І. Шостак, О. Буравський, П. Грабчак), або аналізуються лише окремі дослідницькі питання (правове регулювання – А.Ткачук).

Державний Архів Житомирської Області містить цікаві неопубліковані джерела, з яких можна черпати інформацію про становище семінарій, їхнє матеріальне забезпечення, систему навчання, викладачів та випускників. Дослідження побудоване на аналізі законодавчих актів, що опубліковані у збірці «Полное собрание законов Российской империи» та у виданні «Акты и грамоты о устройстве и управлении римско-католической церкви в Империи Российской и Царстве Польском».

Аналізуючи становище римо-католицьких духовних семінарій, у першу чергу слід зацентувати увагу на тому, як Російська імперія вирішувала проблему законодавчого врегулювання відносин з РКЦ, у т.ч. встановлення контролю над духовними семінаріями. Правова база функціонування духовних семінарій формувалась протягом кінця XVIII – XIX ст. шляхом затвердження низки розрізаних законодавчих актів. Правове регулювання діяльності семінарій РКЦ було важливим завданням російського уряду з огляду на те, що присутність іноземного кліру вважалася небажаною, а поповнювати ряди духовенства повинні були випускники місцевих духовних семінарій, навчання яких контролювалось. Засади церковної політики заклала імператриця Катерина II, для якої головним було поставити РКЦ під контроль імперських владних структур. Однак ситуація вимагала видимості релігійної толерантності, що й відобразилось у виданих тоді законах і підзаконних актах.

Проаналізуємо частину цих законів, що заклали основи правової бази функціонування римо-католицьких духовних семінарій. 19 грудня 1797 р. видано імператорський указ, що дозволяв засновувати училища для підготовки духовенства. Загальне управління ними мала здійснювати Колегія духовних справ. Чого можна було досягти цим указом? У першу чергу, це обмеження можливостей для іноземних священиків зайняти вакантні місця в парафіях (особливо для осіб польського походження) [2, с. 852; 14, с. 55].

Наступним указом, що регламентував діяльність семінарій на території Російської імперії, був імператорський указ від 28 квітня 1798 року. За цим указом Павло I віддавав духовні семінарії під виняткову владу єпископату, на плечі якого було покладено обов'язок їхнього матеріального утримання [19, с. 218-219; 1, арк. 1-45]. Метою такого рішення було обмежити впливи Ватикану і Папи Римського. «Регламент для церков і монастирів римо-католицького віросповідання в Російській імперії», виданий 3 листопада 1798 р., закріплював функціональне призначення за церковними будівлями, відведеними для семінарій, училищ та богаділень [4, с. 436].

Ще не отримавши відповідних щодо духовних семінарій повноважень Могилівський архієпископ Станіслав Сестренцевич-Богуш (1731-1826 рр.) у 1797 р. представив владі проект щодо облаштування духовних семінарій в дієцезіях. Основну увагу він звернув на наступне:

1. Визначив предмети викладання: моральне богослов'я, церковні обряди, спосіб викладу катехізису, географія, історія, арифметика, російська мова, а також ті іноземні мови, знання яких необхідне в окремих місцевостях.

2. Встановив курс навчання – 4 роки.

3. Кількість кліриків запропонував визначати за таким принципом: відповідно до розмірів єпархій та числа парафіяльних священиків, спираючись на такий розрахунок, що зі 100 осіб щорічно помирає троє, враховуючи 4-річне навчання, утримувати в семінаріях по 12 кліриків на 100 священиків, таким чином троє з них щорічно були б підготовлені до заміщення вакантних посад.

4. З кожної семінарії щорічно третина кліриків мала пройти навчання у Віленському університеті.

5. Відкриття семінарій мало здійснюватись під наглядом місцевих єпископів, але прерогатива залишалась за Римо-католицькою духовною колегією.

6. Одним із джерел фінансування семінарій визначено збір зі всіх духовних маєтків та капіталів [15, с. 248-249].

Проект С. Сестренцевича досить довго розглядався, але не був підтриманий. При цьому цілісної альтернативи, іншого проекту не було запропоновано. Більшість питань, які стосувалися духовних семінарій, вирішували єпископи. Не вирішеними залишились питання щодо особового складу семінарій, навчальних планів, джерел фінансування [15, с. 249-250]. Хоча стосовно фінансування, то у жовтні 1798 р. сенат направив розпорядження для Департаменту у Справах Католицької Церкви з вимогою зібрати відомості про те, наскільки може не вистачати коштів на утримання катедральних семінарій і наскільки великою може бути допомога семінаріям від додаткового збору з усіх церковних доходів без обтяження їх маєтків. Передбачалося, що дотації на семінарії могли надходити за рахунок римо-католицького духовенства [16, с. 123].

Наступник на престолі Олександр I продовжував політику посилення підпорядкування РКЦ царській владі. Пунктом 7 спеціального Положення від 13 листопада 1812 р. за семінаріями закріплювалися їх приміщення і фондуші, підтверджувалися раніше надані привілеї. Органами керівництва церковними справами на місцях ставали дієцезіальні духовні консисторії. Таким чином, державі стали підзвітні та підконтрольні всі органи управління Церквою [5, с. 823-829]. Однак противагою цьому став, реалізуючи власні амбітні плани, архієпископ С. Сестренцевич. Він поступово перебирав повноваження Римо-католицької духовної колегії на себе, не бажаючи ділити свою духовну владу з урядовими інституціями, у т.ч. над підготовкою духовенства та їх навчання [17, с. 51-52].

Процес централізації управління духовними навчальними закладами РКЦ був закріплений указом від 18 липня 1803 р. При Віленському університеті було засновано Головну семінарію для підготовки римо-католицького духовенства на вищій ієрархічній посаді. Головна семінарія була розрахована на 30 римо-католицьких та 20 греко-католицьких семінаристів з білого духовенства. Вступ здійснювався за поданням єпископів. На утримання семінарії виділялося 15 000 руб. сріблом з доходів монастирських маєтків та капіталів, а також фінанси поповнювалися за рахунок 11 багатих бенефіцій, що приносили 65 тис. руб. сріблом щорічно. Віленська семінарія стала центром уніфікації семінарської освіти. Було поширено припис про необхідність усім семінаріям імперії використовувати однакові підручники та навчальні програми [6, с. 782-783]. Ідея утворення Головної семінарії як центрального закладу для керівництва духовною освітою мала як прихильників, так і противників. Незадоволення викликали факти: неканонічність закладу, оскільки Головна семінарія не підпорядковувалась архієпископові. Наступне – це вільне спілкування семінаристів із студентами інших факультетів. Прихильником функціонування Головної семінарії був князь А. Чорторийський, який доклав чимало зусиль, щоб семінарія при університеті не була ліквідована [15, с. 258-262].

Від 13 листопада 1801 року важливою інституцією в управлінні РКЦ стала Римо-католицька духовна колегія, яка була підконтрольна сенату, а очолювалась могилівським архієпископом. До 1875 року Ватикан не визнавав колегію як повноважний орган Католицької Церкви в Росії, оскільки новоутворена інституція мала світський характер [19, с. 209-211]. Серед основних розпоряджень Римо-католицької духовної колегії варто згадати постанову 1822 р., яка визначала процедуру призначення семінарських вчителів, а саме лише з числа докторів чи магістрів богослов'я. До того часу викладачі призначалися лише регенсами семінарій на власний розсуд без єдиних вимог. Такий підхід до управління римо-католицькими духовними семінаріями характеризується обережністю, але незмінним

напрямом до повного контролю за підготовкою священнослужителів РКЦ. Тому, з однієї сторони, відбулася централізація управління духовними навчальними закладами РКЦ, а з іншої, – більшість робочих питань вирішували єпископи. Це могло бути на користь РКЦ, якщо єпископ дійсно відстоював інтереси Церкви. Але можливості єпископів були обмежені, і влада контролювала єпископські призначення.

Ситуація для духовних навчальних закладів змінилася після поразки Листопадового повстання 1830-1831 рр. Римо-католицьке духовенство надавало підтримку різного характеру для повстанців. Це не могло не потягнути за собою урядової реакції. Тим більше, що РКЦ та система її освітніх закладів (включно з духовними семінаріями) звинувачувалась в ідейній підготовці польського сепаратизму. Не пом'якшили удару по РКЦ і публічне засудження повстання з боку папи Григорія XVI та його прохання про поблажливе ставлення до польського населення [13, с. 94].

Російський уряд використав поразку Листопадового повстання, щоб максимально зменшити впливи Римо-Католицької Церкви і обмежити діяльність освітніх закладів РКЦ. Перш за все був закритий Віленський університет як центр формування польського патріотизму, при якому розміщувалась Головна семінарія. Імператорський указ про закриття закладу від 1 травня 1832 р. не ліквідував медичного та богословського факультетів, які були перетворені в окремі навчальні заклади, але викладати там могли лише «благодійні» професори [7, с. 225]. Зокрема, Головна семінарія та теологічний факультет університету були об'єднані та переведені під контроль Римо-католицької духовної колегії при Міністерстві закордонних справ [13, с. 94]. Це призвело до реорганізації семінарії у Вільно у римо-католицьку духовну академію. Імператором Миколою I 1 липня 1833 р. було затверджено Устав новоствореного закладу [10, с. 386-395].

26 липня 1832 р. цар Микола I затвердив рішення міністра внутрішніх справ про розповсюдження серед духовенства та навчальних закладів, у т.ч. серед семінарій, у достатній кількості брошур з повчаннями про обов'язок вірнопідданства імператору, які були підготовлені Віленським єпископом Анджеєм Бенедиктом Клонгевичем [8, с. 517]. Більш жорсткий контроль за вихованцями було встановлено указом від 26 листопада 1832 р. А саме дієцезіальне управління було зобов'язане подавати місцевим цивільним губернаторам всю інформацію про кожного, хто вступав до семінарії, а також щорічно звітувати про кількість вихованців кожної семінарії з детальним описом їх занять в урочний та позаурочний час. Цей процес був запущений поразкою Листопадового повстання [9, с. 863-864].

Внутрішня організація керівництва семінаріями від 1842 р. була такою: ректор (регенс) відповідав за навчання та внутрішнє життя семінарії, префекту були підпорядковані зовнішні стосунки семінарії, а прокуратор займався економічними справами [18, с. 374-472].

У 1842 р. Духовну академію було перенесено до Петербургу. Відтоді вищу богословську освіту римо-католицьке духовенство могло отримати лише у Петербурзі. Академія давала наукові ступені з теології та канонічного права. З 1842 р. ректором академії було призначено лояльного до влади Могилівського архієпископа Ігнатія Головінського. А 24 березня 1843 р. за пропозицією міністра внутрішніх справ було видано указ, відповідно до якого в Академію та в усі дієцезіальні семінарії для викладання небогословських предметів дозволялося запрошувати лише російських викладачів [13, с. 95]. Таким чином, царським урядом було взято під цілковитий контроль вищу теологічну римо-католицьку освіту.

У 1843 році єпископи втратили можливість управління духовними семінаріями. Це регламентувалося указом Миколи I від 19 листопада 1843 р. Усі семінарії на терені Російської імперії виводилися з-під опіки єпископів і переходили під владу державної адміністрації на місцях та Духовної Академії у Петербурзі. Фінансові витрати на утримання

викладачів та вихованців теж брала на себе держава (при цьому варто мати на увазі ті процеси секуляризації, що відбувалися одночасно із цими подіями). Усі церковні фонди, з яких фінансувалися семінарії, також переходили під контроль державної адміністрації [12, с. 287-292]. Відповідно до царського указу від 1843 року до кандидатів на священство висувалася вимога – закінчені чотири класи гімназії або складання іспитів, відповідних четвертому класу. Час навчання в семінарії зростає до 4-6 років [20, с. 488-496].

Наступним документом, який вносив зміни у питання управління духовними семінаріями був конкордат між Російською імперією та Апостольською Столицею від 3 серпня 1847 р.. Умови функціонування римо-католицьких семінарій було розкрито у 22-28 статтях конкордату. Посилювалася роль єпископів в управлінні римо-католицькими духовними семінаріями. До повноважень єпископів належав вибір ректорів, інспекторів, професорів та вчителів дієцезіальних семінарій. При цьому вони мали мати на увазі, чи поведінка претендентів на ці посади не буде перешкодою для затвердження владою. Єпископ міг також звільняти їх, призначаючи на період вакансії заступників. До прав єпископа належало складання програми навчання у семінарії, а також відміна на певний час викладання одного чи кількох курсів. Духовна Академія у Петербурзі була передана під безпосереднє керівництво моголівського архієпископа, який мав визначити сталу кількість вихованців академії, яких посылатиме кожна дієцезія на навчання до Петербурга [11, с. 191-207].

Отже, з кінця XVIII століття імперська політика щодо духовних навчальних закладів РКЦ спрямовувалася на централізацію освітньої мережі та підпорядкування її адміністративному апарату. У перші десятиліття XIX ст. всебічне обмеження самостійності духовних навчальних закладів відбувалося поступово і обережно в силу значного впливу РКЦ на Правобережжі. Формально семінаріями опікувались дієцезіальні єпископи, які були підзвітні імперській адміністрації, керуючись настановами Головної семінарії у Вільно. Листопадове повстання 1830-1831 рр. кардинально змінило політику уряду щодо Церкви: в ході антипольської політики було ліквідовано три римо-католицькі духовні семінарії на Правобережжі, а збережені заклади було переведено під жорсткий контроль державної адміністрації на місцях, визначено штати викладацького складу та семінарських вихованців. Остаточо юридичний статус семінарій було врегульовано Конкордатом між Російською імперією та Ватиканом. Цей документ приніс відносну стабільність Римо-Католицькій Церкві в імперії, вирішивши основні суперечності її правового становища.

Список використаної літератури

1. Державний Архів Житомирської Облaсті. – ф. 178, оп. 4, спр. 147: Справа по Канцелярії луцького єпископа. Відомості про семінарії з 1831 до 1836 рр., і в т.ч. про їх вихованців. – 80 арк. ; Derzhavnyi Arkhiv Zhytomyrskoi Oblasti. – f. 178, op. 4, spr. 147: Sprava po Kantseliarii luts'koho yepyskopa. Vidomosti pro seminarii z 1831 do 1836 rr., i v t.ch. pro yikh vykhovantsiv. – 80 ark.

2. Полное собрание законов Российской империи. Собр. 1-е. – Санкт-Петербург : Типогр. II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. – Т. 24 : (6 ноября 1796-1797). – № 18.286. – С. 852 ; Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii. Sobr. 1-e. – Sankt-Peterburg : Tipogr. II Otdeleniya Sobstvennoy Yego Imperatorskogo Velichestva Kantselyarii, 1830. – Т. 24 : (6 noyabrya 1796-1797). – № 18.286. – S. 852

3. Полное собрание законов Российской империи. Собр. 1-е. – Санкт-Петербург : Типогр. II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. – Т. 25 : (1798-1799). – № 18.504. – С. 222-224 ; Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii. Sobr. 1-e. – Sankt-Peterburg : Tipogr. II Otdeleniya Sobstvennoy Yego Imperatorskogo Velichestva Kantselyarii, 1830. – Т. 25 : (1798-1799). – № 18.504. – S. 222-224

4. Полное собрание законов Российской империи. Собр. 1-е. – Санкт-Петербург : Типогр. II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. – Т.

25 : (1798-1799). – № 18.734. – С. 436-438 ; *Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii. Sobr. 1-e. – Sankt-Peterburg : Tipogr. II Otdeleniya Sobstvennoy Yego Imperatorskogo Velichestva Kantselyarii, 1830. – Т. 25 : (1798-1799). – № 18.734. – S. 436-438*

5. Полное собрание законов Российской империи. Собр. 1-е. – Санкт-Петербург : Типогр. II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. – Т. 26 : (1800-1801). – № 20.053. – С. 823-829 ; *Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii. Sobr. 1-e. – Sankt-Peterburg : Tipogr. II Otdeleniya Sobstvennoy Yego Imperatorskogo Velichestva Kantselyarii, 1830. – Т. 26 : (1800-1801). – № 20.053. – S. 823-829*

6. Полное собрание законов Российской империи. Собр. 1-е. – Санкт-Петербург : Типогр. II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. – Т. 27 : (1802-1803). – № 20.853. – С. 782-783 ; *Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii. Sobr. 1-e. – Sankt-Peterburg : Tipogr. II Otdeleniya Sobstvennoy Yego Imperatorskogo Velichestva Kantselyarii, 1830. – Т. 27 : (1802-1803). – № 20.853. – S. 782-783*

7. Полное собрание законов Российской империи. Собр. 2-е. – Санкт-Петербург : Типогр. II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1833. – Т. 7 : (1832). – № 5317. – С. 225 ; *Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii. Sobr. 2-e. – Sankt-Peterburg : Tipogr. II Otdeleniya Sobstvennoy Yego Imperatorskogo Velichestva Kantselyarii, 1833. – Т. 7 : (1832). – № 5317. – S. 225*

8. Полное собрание законов Российской империи. Собр. 2-е. – Санкт-Петербург : Типогр. II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1833. – Т. 7 : (1832). – № 5521. – С. 517 ; *Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii. Sobr. 2-e. – Sankt-Peterburg : Tipogr. II Otdeleniya Sobstvennoy Yego Imperatorskogo Velichestva Kantselyarii, 1833. – Т. 7 : (1832). – № 5521. – S. 517*

9. Полное собрание законов Российской империи. Собр. 2-е. – Санкт-Петербург : Типогр. II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1833. – Т. 7 : (1832). – № 5773. – С. 863-864 ; *Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii. Sobr. 2-e. – Sankt-Peterburg : Tipogr. II Otdeleniya Sobstvennoy Yego Imperatorskogo Velichestva Kantselyarii, 1833. – Т. 7 : (1832). – № 5773. – S. 863-864*

10. Полное собрание законов Российской империи. Собр. 2-е. – Санкт-Петербург : Типогр. II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1834. – Т. 8 (1833). – № 6296. – С. 386-395 ; *Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii. Sobr. 2-e. – Sankt-Peterburg : Tipogr. II Otdeleniya Sobstvennoy Yego Imperatorskogo Velichestva Kantselyarii, 1834. – Т. 8 (1833). – № 6296. – S. 386-395*

11. Акты и грамоты о устройстве и управлении римско-католической церкви в Империи Российской и Царстве Польском. – Санкт-Петербург, 1849. – 264 с. ; *Akty i gramoty o ustroystve i upravlenii rimsko-katolicheskoy tserkvi v Imperii Rossiyskoy i Tsarstve Polskom. – Sankt-Peterburg, 1849. – 264 s.*

12. Білоусов Ю. Київсько-Житомирська римо-католицька єпархія: історичний нарис / Ю. Білоусов. – Житомир, 2000. – 314 с. ; *Bilousov Yu. Kyivsko-Zhytomyrska rymo-katolytska yeparkhiia: istorychnyi narys / Yu. Bilousov. – Zhytomyr, 2000. – 314 s.*

13. Лиценбергер О. А. Римско-католическая Церковь в России: история и правовое положение / О. А. Лиценбергер. – Саратов : Поволжская Академия государственной службы, 2001. – 384 с. ; *Litsenberger O. A. Rimsko-katolicheskaya Tserkov v Rossii: istoriya i pravovoe polozhenie / O. A. Litsenberger. – Saratov : Povolzhskaya Akademiya gosudarstvennoy sluzhby, 2001. – 384 s.*

14. Святненко А. Греко-католицька й римо-католицька церкви в освітянській політиці самодержавства на Правобережній Україні (кінець XVIII – перша половина XIX ст.) / А. Святненко // Київська старовина. – 2009. – № 5-6. – С. 48-60 ; *Sviatnenko A. Hreko-katolytska y rymo-katolytska tserkvy v osvitiyanskii politytsi samoderzhavstva na Pravoberezhnii Ukraini (kinets XVIII – persha polovyna XIX st.) / A. Sviatnenko // Kyivska starovyna. – 2009. – № 5-6.*

– S. 48-60

15. Толстой Д. Римский католицизм в России: Историческое исследование / Д. Толстой. – Санкт-Петербург, 1876. – Т. 2. – 578 с. ; Tolstoi D. Rymskyi katolytyzmyz v Rossyyu: Ystorycheskoe yssledovanye / D. Tolstoi. – Sankt-Peterburh, 1876. – Т. 2. – 578 s.

16. Шостак І. В. Луцько-Житомирська дієцезія наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. : моногр. / І. В. Шостак. – Білий-Дунаєць; Острог : Воляння з Волині, 2005. – 200 с. ; Shostak I. V. Lutsko-Zhytomyrska diietseziia naprykintsi XVIII – u pershii polovyni XIX st. : monohr. / I. V. Shostak. – Bilyi-Dunaiets ; Ostroh : Volannia z Volyni, 2005. – 200 s.

17. Grabczak P. Seminaria duchowne łucko-żytomierskiej diecezji w latach 1798-1842 / P. Grabczak. – Biały Dunajec; Ostróg : Wołanie z Wołynia, 2006. – 364 s.

18. Kumor B. Ustrój i organizacja Kościoła Polskiego w okresie niewoli narodowej (1772-1918) / B. Kumor. – Kraków : Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1980. – 744 s.

19. Kumor B. Ustrój Kościoła katolickiego w zaborze rosyjskim (1772-1815) / B. Kumor // Historia Kościoła w Polsce. – Poznań; Warszawa, 1979. – Т. II : 1764-1945, Cz. 1 : 1764-1918 / pod red. B. Kumora, Z. Obertyńskiego. – S. 209-219

20. Urban W. Dzieje ustroju Kościoła na ziemiach polskich pod zaborem rosyjskim / W. Urban // Historia Kościoła w Polsce. – Poznań; Warszawa, 1979. – Т. II : 1764-1945, Cz. 1 : 1764-1918 / pod red. B. Kumora, Z. Obertyńskiego. – S. 480-496

Дата надходження до редакції 05.05.2017 р.

I. Shostak

REORGANIZATION OF STATE MANAGEMENT SYSTEM OF THE ROMAN CATHOLIC SEMINARY IN THE NINETEENTH CENTURY ON THE UKRAINIAN LANDS IN THE RUSSIAN EMPIRE

In the 19th century, at the Russian Empire visible religious tolerance was replaced by a policy of reducing the influence of the Roman Catholic Church. To do this, state carried out a series of events. One of these steps was limited opportunities for training priests. Russian authorities were profitable of the decline of seminaries and the inability to prepare new priests. However, a radical act in this direction was impossible.

Catholic priests had own thorough education. They could engage in teaching their parishioners. They could lead parochial schools in those areas where engaged in pastoral work. It was a threat to Russian autocracy towards establishing full authority in the region.

The aim of the article is to analyze the reorganization of the state management system of Roman Catholic seminaries during the 19th century on the Ukrainian lands in the Russian Empire.

An important task of the Russian authorities at the end of the 18th century about the Roman Catholic seminaries was controlling theirs. Thus began to form legislation to regulate the operation of seminaries. There were limited opportunities for foreign priests to occupy vacancies in parishes (especially Poles).

In the first decades of the 19th century restrictions autonomy seminaries was slowly and carefully because of significant influence the Roman Catholic Church. Formally diocesan bishops were taking care about seminaries. They should following the instructions of the Main Seminary in Vilno.

After the defeat of the November Uprising of 1830-1831 the Roman Catholic Church and its educational system (including seminaries) accused in the ideological preparation of the Polish separatism. It eliminated three Roman Catholic seminaries on the Right Bank. Stored institutions were transferred under the control of state administration.

Finally, the legal status of the seminaries was to regulate the Concordat between the Vatican and the Russian Empire in 1847. The bishops' role in the management of the Roman Catholic seminaries was intensified.

Key words: *the Roman Catholic Church, seminaries, state management of seminaries in the imperium.*